

Bruxelles, 12. veljače 2021.
REV2 – zamjenjuje obavijest (REV1) od
27. travnja 2018.

OBAVIJEST SUDIONICIMA

POVLAČENJE UJEDINJENE KRALJEVINE I PROPISI UNIJE O UNUTARNJEM ENERGETSKOM TRŽIŠTU

Ujedinjena Kraljevina napustila je Europsku uniju 1. veljače 2020. i postala „treća zemlja”¹. U Sporazumu o povlačenju² predviđeno je prijelazno razdoblje koje je isteklo 31. prosinca 2020. Sporazumom o povlačenju u nekim su slučajevima predviđene i odredbe o razdvajanju na kraju prijelaznog razdoblja.

Tijekom prijelaznog razdoblja Europska unija i Ujedinjena Kraljevina u pregovorima su dogovorile Sporazum o trgovini i suradnji, koji je potpisan 30. prosinca 2020.³ i privremeno se primjenjuje od 1. siječnja 2021.⁴

Sve zainteresirane strane, a posebno gospodarski subjekti, podsjećaju se na pravnu situaciju koja je nastala nakon isteka prijelaznog razdoblja, uzimajući u obzir Sporazum o trgovini i suradnji (dio A u nastavku). U ovoj se obavijesti objašnjavaju i propisi koji se od isteka prijelaznog razdoblja primjenjuju na Sjevernu Irsku (dio B u nastavku).

Napomena: ova se obavijest ne odnosi na propise Unije o:

- trgovanju emisijama stakleničkih plinova
- financijskim uslugama
- jamstvima o podrijetlu i certificiranju instalatera
- PDV-u i trošarinama.

Za navedena područja pripremaju se ili su već objavljene druge obavijesti.

¹ Treća zemlja je zemlja koja nije država članica Unije.

² Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, SL L 29, 31.1.2020., str. 7., („Sporazum o povlačenju”).

³ Sporazum o trgovini i suradnji između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, s druge strane, SL L 444, 31.12.2020., str. 14.

⁴ SL L 1, 1.1.2021., str. 1.

A. PRAVNA SITUACIJA OD ISTEKA PRIJELAZNOG RAZDOBLJA

Pravna stečevina EU-a o unutarnjem energetsom tržištu⁵ od 1. siječnja 2021. više se ne primjenjuje na Ujedinjenu Kraljevinu ni u Ujedinjenoj Kraljevini⁶.

Najvažnije su posljedice toga sljedeće:

1. NAKNADA IZMEĐU OPERATORA PRIJENOSNIH SUSTAVA (OPS)

Uredbom (EU) 2019/943⁷ utvrđuju se načela mehanizma naknade između operatora prijenosnih sustava i načela naknade za pristup mrežama.

Na temelju tih načela Uredbom Komisije (EU) br. 838/2010⁸ predviđa se da operatori prijenosnih sustava iz EU-a primaju naknadu za prihvaćanje prekograničnih tokova električne energije po svojim mrežama. Ta naknada zamjenjuje izravne naknade za uporabu interkonekcijskih vodova.

Kad je riječ o uvozu električne energije iz treće zemlje i izvozu u treće zemlje, Uredbom Komisije (EU) br. 838/2010⁹ predviđeno je da se naknada za korištenje prijenosnog sustava naplaćuje za sav planirani uvoz električne energije iz svih trećih zemalja i izvoz električne energije u sve treće zemlje koje nisu sklopile sporazum na temelju kojeg primjenjuju pravo Unije.

Člankom ENER.13. stavkom 3. Sporazuma o trgovini i suradnji predviđa se da svaka stranka poduzima potrebne korake kako bi što prije osigurala sklapanje višestranog sporazuma o naknadi troškova prenošenja na svojoj mreži prekograničnih tokova električne energije između operatora prijenosnih sustava koji sudjeluju u mehanizmu naknade između operatora prijenosnih sustava koji je utvrđen Uredbom Komisije (EU) br. 838/2010 i operatora prijenosnih sustava iz Ujedinjene Kraljevine.

Višestranim sporazumom nastoji se osigurati i. da operatori prijenosnih sustava iz Ujedinjene Kraljevine uživaju jednaki tretman kao operatori prijenosnog sustava u zemlji koja sudjeluje u mehanizmu naknade između operatora prijenosnih sustava; i ii. da tretman operatora prijenosnih sustava iz Ujedinjene Kraljevine nije povoljniji od

⁵ Direktiva (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije, SL L 158, 14.6.2019., str. 125.; Direktiva 2009/73/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina, SL L 211, 14.8.2009., str. 94.; Uredba (EU) 2019/942 o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetskih regulatora, SL L 158, 14.6.2019., str. 22.; Uredba (EU) 2019/943 o unutarnjem tržištu električne energije, SL L 158, 14.6.2019., str. 54.; Uredba (EU) 2019/941 o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije, SL L 158, 14.6.2019., str. 1.; Uredba (EZ) br. 715/2009 o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog plina, SL L 211, 14.8.2009., str. 36.; Uredba (EU) br. 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, SL L 163, 15.6.2013., str. 1.

⁶ U vezi s primjenjivosti određenih propisa Unije o unutarnjem energetsom tržištu na Sjevernu Irsku, vidjeti dio B ove obavijesti.

⁷ Uredba (EU) 2019/943 o unutarnjem tržištu električne energije, SL L 158, 14.6.2019., str. 54.

⁸ Uredba Komisije (EU) br. 838/2010 od 23. rujna 2010. o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prijenosnih sustava i zajednički regulatorni pristup naplati prijenosa, SL L 250, 24.9.2010., str. 5.; vidjeti osobito Prilog A točke 2. i 3.

⁹ Točka 7. Priloga A Uredbi Komisije (EU) br. 838/2010.

tretmana koji bi se primjenjivao na operatora prijenosnog sustava koji sudjeluje u mehanizmu naknade između operatora prijenosnih sustava.

2. INTERKONEKCIJA

U zakonodavstvu EU-a o tržištu plina i električne energije utvrđuju se pravila o izračunu i dodjeli interkonekcijskog kapaciteta i predviđaju mehanizmi za olakšavanje njihove provedbe. Konkretno:

- Uredbom Komisije (EU) 2016/1719¹⁰ uspostavlja se jedinstvena platforma za dugoročnu dodjelu interkonekcijskih kapaciteta operatora prijenosnih sustava. Platforma je središnja kontaktna točka za sudionike na tržištu za rezerviranje dugoročnih prijenosnih kapaciteta diljem EU-a
- Uredbom Komisije (EU) 2017/2195¹¹ uspostavljaju se europske platforme za uravnoteženje za razmjenu standardnih proizvoda za uravnoteženje. Te jedinstvene kontaktne točke omogućuju operatorima prijenosnih sustava iz EU-a brzu prekograničnu nabavu energije uravnoteženja
- Uredbom Komisije (EU) 2015/1222¹² uspostavlja se jedinstveno povezivanje tržišta električne energije EU-a dan unaprijed i unutarodnevno povezivanje. Sudionicima na tržištu pomaže se da nedugo prije roka isporuke organiziraju prijenos veće količine električne energije preko granica EU-a. Jedinstveno povezivanje tržišta dan unaprijed i unutarodnevno povezivanje glavni su načini integracije unutarnjeg tržišta električne energije. Uredbom (EU) 2015/1222 utvrđuju se zajednički zahtjevi za određivanje nominiranih operatora tržišta električne energije (NEMO) u području povezivanja tržišta. Njihovi zadaci uključuju primanje naloga od sudionika na tržištu, sveukupnu odgovornost za uparivanje i dodjeljivanje naloga u skladu s rezultatima jedinstvenog povezivanja dan unaprijed i unutarodnevnog povezivanja, objavljivanje cijena te financijsko poravnanje i plaćanje po ugovorima proizišlima iz trgovanja u skladu s relevantnim sporazumima i propisima sudionika. Nominirani operatori tržišta električne energije imaju pravo nuditi svoje usluge i u državama članicama u kojima nisu određeni.

Člancima ENER.13., ENER.14., ENER.15. i ENER.19. Sporazuma o trgovini i suradnji uspostavlja se okvir za razvoj aranžmana i tehničkih postupaka za učinkovitu upotrebu interkonekcijskih elektroenergetskih vodova i plinovoda između Unije i Ujedinjene Kraljevine te se predviđaju mehanizmi za olakšavanje njihove provedbe. Međutim, ti aranžmani ne smiju uključivati ni podrazumijevati sudjelovanje operatora prijenosnih sustava iz Ujedinjene Kraljevine u postupcima Unije koji se odnose na upotrebu interkonekcija¹³.

¹⁰ Članci od 48 do 50. Uredbe Komisije (EU) 2016/1719 od 26. rujna 2016. o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, SL L 259, 27.9.2016., str. 42.

¹¹ Članci od 19. do 21. Uredbe Komisije (EU) 2017/2195 od 23. studenoga 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja, SL L 312, 28.11.2017., str. 6.

¹² Poglavlja 5. i 6. Uredbe Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima, SL L 197, 25.7.2015., str. 24.

¹³ Usp., za električnu energiju, članak ENER.13. stavak 2. i, za plin, članak ENER.15 stavak 3. Sporazuma o trgovini i suradnji. Kad je riječ o transportnim sustavima za plin, postojeći komercijalni aranžmani koje su razvili operatori transportnih sustava kako bi ispunili svoje obveze iz Uredbe

Iz sudjelovanja se isključuju jedinstvena platforma za dugoročnu dodjelu interkonekcijskog kapaciteta, europske platforme za uravnoteženje te jedinstveno povezivanje EU-ovih elektroenergetskih tržišta dan unaprijed i unutarodnevno povezivanje. Usto, nominirani operatori tržišta električne energije s poslovnim nastanom u Ujedinjenoj Kraljevini postali su operatori iz treće zemlje i više nemaju pravo na vršenje usluga povezivanja tržišta u EU-u.

3. KOORDINACIJA POGONA SUSTAVA

Na temelju Uredbe Komisije (EU) 2017/1485¹⁴ operatori prijenosnih sustava moraju uspostaviti regije pogona sustava. Osim toga, Uredbom Komisije (EU) 2019/943¹⁵ od operatora prijenosnih sustava u regiji pogona sustava zahtijeva se da do 1. srpnja 2022. osnuju regionalni koordinacijski centar. Regionalni koordinacijski centri među ostalim će pomagati operatorima prijenosnih sustava da poboljšaju upravljanje zagušenjima svojih sustava i izračun kapaciteta na svojim interkonekcijskim vodovima.

Od 1. siječnja 2021. regije pogona sustava više ne obuhvaćaju Ujedinjenu Kraljevinu. Stoga operatori prijenosnih sustava iz Ujedinjene Kraljevine ne mogu sudjelovati u regionalnim koordinacijskim centrima. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost tehničke suradnje između regionalnih koordinacijskih centara i operatora prijenosnih sustava iz Ujedinjene Kraljevine.

4. TRGOVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PLINOM

Uredbom (EU) 1227/2011¹⁶ zabranjuje se zloupotreba tržišta na veleprodajnim tržištima električne energije i plina. Radi učinkovitog progona zloupotreba tržišta, sudionici na tržištu s poslovnim nastanom ili boravištem u EU-u moraju se prijaviti nacionalnom energetske regulatornom tijelu u skladu s člankom 9. stavkom 1. Uredbe (EU) 1227/2011. Sudionici na tržištu iz trećih zemalja moraju se prijaviti nacionalnom energetske regulatornom tijelu u državi članici u kojoj djeluju.

Od 1. siječnja 2021. sudionici na tržištu s poslovnim nastanom ili boravištem u Ujedinjenoj Kraljevini postali su sudionici iz treće zemlje. Posljedično, u skladu s člankom 9. stavkom 1. Uredbe (EU) 1227/2011 sudionici s poslovnim nastanom ili sjedištem u Ujedinjenoj Kraljevini koji žele nastaviti trgovati veleprodajnim energetske proizvodima EU-a moraju se prijaviti nacionalnom energetske regulatornom tijelu u državi članici u kojoj djeluju. Prema članku 9. stavku 4. Uredbe (EU) 1227/2011, obrazac za prijavu mora se dostaviti prije provođenja transakcije o kojoj treba izvijestiti.

Komisije (EU) 2017/459 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila za mehanizme raspodjele kapaciteta u transportnim sustavima za plin nisu „postupci Unije” u smislu Sporazuma. Time se ne dovodi u pitanje status budućih postupaka ni aranžmana koji bi se mogli razviti.

¹⁴ Uredba Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava, SL L 220, 25.8.2017., str. 1.

¹⁵ Članci od 34. do 47. Uredbe (EU) 2019/943.

¹⁶ Uredba (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, SL L 326, 8.12.2011., str. 1. (REMIT).

Člankom ENER.7. Sporazuma o trgovini i suradnji propisuje se da stranke surađuju radi otkrivanja i sprečavanja trgovanja na temelju povlaštenih informacija i manipuliranja tržištem te da, prema potrebi, mogu razmjenjivati informacije, među ostalim o aktivnostima praćenja tržišta i izvršenja.

5. ULAGANJA U OPERATORE PRIJENOSNIH SUSTAVA

Direktivom (EU) 2019/944¹⁷ i Direktivom (EU) 2009/73/EZ¹⁸ predviđa se certificiranje operatora prijenosnih sustava. U skladu s člankom 53. Direktive (EU) 2019/944 i člankom 11. Direktive (EU) 2009/73/EZ certificiranje operatora prijenosnog sustava koji je pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje podliježe posebnim pravilima. Posebice, direktive zahtijevaju od država članica i Komisije da procijene hoće li certificiranje predmetnog operatora prijenosnog sustava pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje ugroziti sigurnost opskrbe energijom država članica i EU-a.

Operatori prijenosnih sustava koji su od 1. siječnja 2021. pod kontrolom investitora iz Ujedinjene Kraljevine, operatori su prijenosnih sustava pod kontrolom osoba iz treće zemlje. Kako bi ti operatori prijenosnih sustava mogli nastaviti sa svojim aktivnostima u EU-u, moraju se certificirati u skladu s člankom 53. Direktive (EU) 2019/944 i člankom 11. Direktive (EU) 2009/73/EZ. Države članice mogu odbiti certificiranje ako dodjela certifikata predstavlja prijetnju za sigurnost opskrbe država članica.

6. UVJETI ZA DAVANJE I KORIŠTENJE ODOBRENJA ZA TRAŽENJE, ISTRAŽIVANJE I PROIZVODNJU UGLJIKOVODIKA

Direktivom (EU) 94/22/EZ¹⁹ utvrđuju se pravila za odobravanje traženja, istraživanja i proizvodnje ugljikovodika. Njome se, među ostalim, osigurava da su postupci otvoreni za sve poduzetnike, a odobrenja bi se trebala dodjeljivati na temelju objektivnih i objavljenih kriterija. U skladu s člankom 2. stavkom 2. drugim podstavkom Direktive (EU) 94/22/EZ države članice mogu iz razloga nacionalne sigurnosti odbiti pristup i provođenje ovih aktivnosti svakom poduzetniku koji je pod stvarnom kontrolom trećih zemalja ili državljana trećih zemalja.

Od 1. siječnja 2021. članak 2. stavak 2. drugi podstavak Direktive (EU) 94/22/EZ primjenjuje se ako su odobrenja izdana ili zatražena za poduzetnika koji je pod stvarnom kontrolom Ujedinjene Kraljevine ili državljana Ujedinjene Kraljevine.

B. MJERODAVNI PROPISI U SJEVERNOJ IRSKOJ OD ISTEKA PRIJELAZNOG RAZDOBLJA

Od isteka prijelaznog razdoblja primjenjuje se Protokol o Irskoj / Sjevernoj Irskoj.²⁰ Protokol o Irskoj / Sjevernoj Irskoj podliježe periodičnoj suglasnosti Zakonodavne

¹⁷ Direktiva (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije, SL L 158, 14.6.2019., str. 125.

¹⁸ Direktiva 2009/73/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina, SL L 211, 14.8.2009., str. 94.

¹⁹ Direktiva 94/22/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 1994. o uvjetima za davanje i korištenje odobrenja za traženje, istraživanje i proizvodnju ugljikovodika, SL L 164, 30.6.1994., str. 3.

²⁰ Članak 185. Sporazuma o povlačenju.

skupštine Sjeverne Irske, a početno razdoblje primjene traje četiri godine po isteku prijelaznog razdoblja.²¹

U skladu s Protokolom o Irskoj / Sjevernoj Irskoj, određene odredbe prava Unije primjenjuju se i na Ujedinjenu Kraljevinu i u Ujedinjenoj Kraljevini u vezi sa Sjevernom Irskom. U Protokolu o Irskoj / Sjevernoj Irskoj Unija i Ujedinjena Kraljevina dodatno su se sporazumjele da se smatra kao da je Sjeverna Irška država članica u mjeri u kojoj se propisi Unije primjenjuju na Ujedinjenu Kraljevinu i u Ujedinjenoj Kraljevini u vezi sa Sjevernom Irskom.²²

U Protokolu o Irskoj / Sjevernoj Irskoj predviđeno je da se propisi Unije o veleprodajnim tržištima električne energije primjenjuju na Ujedinjenu Kraljevinu i u Ujedinjenoj Kraljevini u vezi sa Sjevernom Irskom²³.

To znači da se za upućivanja na Uniju u dijelu A i dijelu B ove obavijesti, u mjeri u kojoj se primjenjuju na proizvodnju, prijenos, distribuciju, opskrbu, veleprodaju ili prekograničnu razmjenu električne energije²⁴, smatra da uključuju Sjevernu Irsku, a da se upućivanja na Ujedinjenu Kraljevinu odnose samo na Veliku Britaniju.

Konkretno, to među ostalim znači sljedeće:

- operatori s poslovnim nastanom u Sjevernoj Irskoj uživaju jednaki tretman kao operatori iz Unije za potrebe mehanizma naknade između operatora prijenosnih sustava (vidjeti odjeljak A.1.)
- operatori s poslovnim nastanom u Sjevernoj Irskoj uživaju jednaki tretman kao operatori iz Unije za potrebe jedinstvene platforme za dugoročnu dodjelu interkonekcijskog kapaciteta, europskih platformi za uravnoteženje te jedinstvenog povezivanja dan unaprijed i unutardnevnog povezivanja (vidjeti odjeljak A.2.)
- odredbe Uredbe (EU) 1227/2011 i dalje se primjenjuju na trgovinu električnom energijom na veliko u Sjevernoj Irskoj. Ugovori i izvedenice za opskrbu ili prijenos električne energije (ali ne plina) u Sjevernoj Irskoj veleprodajni su energetske proizvodi kako su definirani u Uredbi (EU) 1227/2011 (vidjeti odjeljak A.4.).

Međutim, Protokol o Irskoj / Sjevernoj Irskoj isključuje mogućnost da Ujedinjena Kraljevina u vezi sa Sjevernom Irskom:

- sudjeluje u donošenju odluka Unije²⁵

²¹ Članak 18. Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj.

²² Članak 7. stavak 1. Sporazuma o povlačenju u vezi s člankom 13. stavkom 1. Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj.

²³ Članak 9. Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj i Prilog 4. tom protokolu.

²⁴ Ne primjenjuju se odredbe o maloprodajnim tržištima i zaštiti potrošača.

²⁵ Ako je potrebna razmjena informacija ili uzajamno savjetovanje, to će se odvijati u zajedničkoj savjetodavnoj radnoj skupini utvrđenoj člankom 15. Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj.

- pozove se na načelo zemlje podrijetla ili uzajamno priznavanje za, među ostalim, prijave nacionalnom nadležnom tijelu²⁶.

Konkretno, to među ostalim znači sljedeće:

- regulator iz Sjeverne Irske isključen je iz sudjelovanja u radu Agencije za suradnju energetske regulatora
- prijava regulatornom tijelu u Ujedinjenoj Kraljevini u vezi sa Sjevernom Irskom nije valjana u Uniji (usp. članak 7. stavak 3. Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj). Stoga se sudionici na tržištu koji trguju veleprodajnim energetske proizvodima moraju prijaviti u državi članici Unije.

Na internetskim stranicama Komisije o propisima Unije o energetske politici (<https://ec.europa.eu/energy/en/home>) dostupne su opće informacije o zakonodavstvu Unije koje se primjenjuje na unutarnje energetske tržište. Te će se stranice prema potrebi ažurirati.

Europska komisija
Glavna uprava za energetiku

²⁶ Članak 7. stavak 3. prvi podstavak Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj.